

utestängas genom ännu gällande konvention. Riksdagen har visserligen beviljat medel till en liten lindring af nöden, der den är störst, intill dess regleringen kunde hinna verkställas; men hvad hugnad har komminister af en verkställd reglering, der den ej får tillämpas? Detta är att för den hungrige framställa ett skådebröd, som ej får röras. Något grymmare hån kan väl aldrig bedrifvas. Undertecknad får därför vördsammast föreslå, det Riksdagen måtte pröfva rättvist bevilja och besluta:

att der, i enlighet med nådiga Förordningen den 11 Juli 1862, verkställd reglering af presterskapets lön hindras från tillämpning genom af Kongl. Maj:t stadfästad och ännu gällande lönekonvention, den löneförhöjning, som regleringen tillerkänner komminister, måtte, sedan den blifvit vid kyrkostämman, medelst jemförelse mellan gamla och nya lönen, utrönt och godkänd, årligen, efter ansökan hos Domkapitlet och på dess requisition, meddelas ur statskassan, intill dess löneregleringen blifver tillämpad, och för detta ändamål ett reservationsanslag af 20,000 R:dr ställas till Kongl. Maj:ts disposition för att utdelas i den ordning, att högsta lefnadsåldern företrädesvis kommer i åtnjutande af den tillerkända löneförhöjningen.

Stockholm den 27 Januari 1873.

A. Törnfeldt.

N:o 16.

Af Herr R. Carlén: Om ändring af åtskilliga stadganden i Strafflagen, äfvensom af Kongl. Förordningen den 21 December 1857, i hvad den rör straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum.

Såsom ledande grundsats vid de genomgripande reformer på strafflagstiftningens område, hvilka under senare tider i nästan alla civiliserade

länder antingen införts eller förberedts, återfinner man den uppfattning att, om ock strafflagarnes hufvudsakliga ändamål är att genom straffhotet afhålla från brott och följaktligen sådana straff böra väljas, som äro de mest verksamma för vinnande af detta mål, samhällets välförstådda intresse likväl derjemte kräfver att, när straffhotet visat sig fåfängt, straffen så inrättas, att de, utan att förlora sin afskräckande verkan, jemväl kunna lända den brottslige till förbättring och framförallt icke genom sina följder mer än nödigt är försvåra möjligheten för den straffade att återvinna sin förra ställning i samhället och föra en laglydig vandel.

Öfvertygad att Sveriges lagstiftare hysa enahanda uppfattning, och att Riksdagen — sedan den genom sitt initiativ vid dess sista sammanvaro i fråga om mildring i de alltför hårda straffbestämmelserna för vissa brott visat sig benägen att i nödiga stycken reformera vår strafflag — äfven nu skall vara sinnad att fortgå på reformernas bana, såvidt sådant kan ske, utan att rubba det så nyligen antagna straffsystemets grundvalar, vågar jag härmed påkalla uppmärksamhet å några mycket behjertansvärda brister i detta systems, icke grundvalar, utan öfverbyggnad, utan hvilkas afhjelpande föga hopp är för handen att de nu med så mycket skäl öfverklagade återfallen i brott kunna i väsendtlig mån förminska.

Härvid möter först stadgandena i 2 kap. 19 § Strafflagen, hvars tvåne första moment lyda sålunda:

»Vissa i lagen bestämda brott medföra den påföljd, att den dömda förklaras hafva medborgerligt förtroende för alltid eller för viss tid förverkat.

Då sådan påföljd för viss tid stadgad är, må den ej under fem och ej öfver tio år ådömas.»

Det är bekant, att både vid införandet af dessa stadganden i den nya lagen och sedermera beaktansvärda röster höjt sig mot hela institutionen eller ådömandet af förlust af medborgerligt förtroende. Anmärkningarne deremot torde få anses så allmänt kända, att jag ej lär behöfva här anföra dem. De sakna ingalunda fog, men för min del vågar jag ej under nuvarande förhållanden tillstyrka institutionens fullkomliga afskaffande. Utom det att sådant skulle föranleda ändringar i grundlag, civillag, kommunallag och flera ekonomiska författningar, medför det sina fördelar, att lagen fortfarande inskräper i folkets föreställningssätt en särskild afsky för de i sig sjelfva företrädesvis nesliga brotten; och det förmedlingsförslag man sett framställas, eller att presterna skulle förbjudas att i sina betyg uppenbara en persons vanfnejd, har det emot sig, att i våra rörliga tider, då arbetare

och tjenstehjon ofta måste antagas från aflägsnare orter, man kunde äfventyra att, utan föregående varning eller maning till försigtighet, upptaga i familjelifvet en tjuf, menedare, förfalskare direkte från fängelset, innan han ådagalagt vare sig vilja eller förmåga att bättra sin vandel.

Men om man alltså nu icke bör helt och hållet afskaffa denna institution, torde man kunna utan våda begränsa den mera, än hvad nu är förhållandet, och med detsamma ur lagen utplåna en anmärkningsvärd afvikelse från det i densamma eljest temligen följdriktigt genomförda latitudsystem.

För öfrigt, då man besinnar, huru svårt hinder mot erhållande af tjenst eller annat stadigvarande arbete ligger i vanfrejdsbetyget, och hvilken fara för samhället som förefinnes deruti, att arbetsvillige personer afvisas från arbetsgifvare; då man vidare besinnar, huru mycket ökadt lidande man tillskyndar den, som trots sig hafva genom sjelfva straffet försonat sitt brott, genom att låta honom det oaktadt år efter år bära med sig vanfrejdens vittnesbörd hvarthelst han tar sin tillflykt; och då man slutligen erinrar sig, att dessa följer af t. ex. äfven den obetydligaste stöld nu ej kunna utplånas förrän efter minst fem år, fastän sjelfva strafftiden kunnat bestämmas till endast två månader; så torde en hvar nödgas medgifva, att lagstiftaren ingalunda gått så långt i omtanke för samhällsordningen, som klokheden kräfver, men deremot vida längre i stränghet mot den brottslige, än billigheten tillåter.

Det är likväl ej endast i detta hänseende förevarande lagstadgande är bristfälligt. Genom att låta den tid, hvarunder vanfrejden ådömes, räknas från det laga kraftegende dom gafs, afskär man ofta möjligheten för domaren att på ett följdriktigt sätt tillämpa latitudsystemet. Den t. ex., som dömes till tio års straffarbete, måste, när vanfrejden naturligtvis bör räckta längre än sjelfva straffet, ovilkorligen dömas till lifstids vanfrejd, ehuru mången gång talande skäl äro för hand att inskränka tiden till fem eller tio år efter det straffet fullbordades.

På det dessa brister må blifva afhulpna, föreslår jag att Riksdagen måtte för sin del besluta, att de två första mom. af 19 § 2 kap. Strafflagen skola erhålla följande förändrade lydelse:

Vissa i lagen bestämda brott medföra den påföljd, att den dömde förklaras hafva förverkat medborgerligt förtroende för alltid, eller för viss tid, ej under ett och ej öfver tio år. Verkan af dylikt förklarande inträder från den dag laga kraftegende dom gafs, men den tid, hvarför påföljden ådömes, räknas från den dag straffet fullbordades.

Vidare förekomma bestämmelserna i 5 kap. 1—3 §§ Strafflagen, angående den kriminella myndighetsåldern, hvilken enligt regel nu är bestämd till fyllda femton år, med det *skärpande* undantag, att äfven den fjortonårige kan under vissa förhållanden dömas till straffarbete i ända till fyra år, och med det *mildrande*, att den, som ej fyllt aderton år, ej må dömas till högre straff än tio års dylikt arbete.

Hvad angår den åldersgräns, dervid straffskyldigheten börjar, torde befogad anmärkning ej kunna göras. Visserligen har man till och med i sydligare länder, der utvecklingen sker tidigare, satt den enligt regel högre — enligt den yngsta strafflagen jag känner, nemligen för f. d. Nordtyska förbundet, ända till aderton år. Men i dessa länder finnes mångenstädes särskilda förbättringsanstalter, dit de unga förbrytarna kunna i följd af offentlig myndighets beslut sändas, ända från tionde eller tolfte året. Och i allt fall, huru sent utbildad vår ungdom än må i allmänhet anses, finnas talrika exempel på ynglingar och flickor omkring femton och sexton år, som äro tillräckligt utvecklade, såväl fysiskt som intellektuelt, för att böra underkastas annan näpst, än den kroppsliga agan.

Den anmärkning åter, hvartill vår lag ger alltför grundad anledning, är den ringa nedsättning i det normala straffet, som den tillåter för dessa unga brottslingar. Att inspärta en pojke af fjorton års ålder i fängelse ända till fyra år eller en femton—aderton års yngling ända till tio år, är att åsidosätta lika mycket den skonsamhet, hvarmed ungdomsförvillelser böra behandlas, som samhällets eget intresse, hvilket måste på det skadligaste beröras, om i fängelserna hopas och åratal kvarhållas unga förbrytare, hvilkas jemförelsevis böjligare sinnen vida lättare ledas in på det goda väg, än den i brottsliga vanor mögnade mannens.

Det är med afseende härå jag tillåter mig föreslå större straffnedsättning för ifrågavarande förbrytare, än nu gällande lag medgifver, i sammanhang hvarmed jag, såsom nedan inhemtas, genom en föreslagen förändring i fängeslagen sökt inskränka användandet af det för så unga personer ofta högst menliga cellstraffet.

Emellertid, huru kortvariga straffen än blifva, måste de enligt nu gällande lag aftjenas i de allmänna fängelserna. Äfven härutinnan anser jag en förändring af nöden. Utan tvifvel inträffa nemligen ganska ofta fall, då den unge förbrytaren bättre och säkrare rättas genom en annan behandling, än som med fängesdisciplinen öfverensstämmer; och jag har derföre infört den bestämmelse, att domstolen, på samma gång den dömer till visst straff, skall ega efter omständigheterna pröfva, huruvida ej straffet må bortfalla och den brottsliga i stället insättas i allmän eller under allmän uppsigt

sigt stående förbättringsanstalt. Det är visserligen en sanning att sådana anstalter ännu ej finnas i vårt land, men de hafva ej gerna kunnat uppstå, innan lagstiftningen beredt dem tillfälle att verka. Och i allt fall kan bestämmelsen, derest den eljest i sig sjelf finnes ändamålsenlig, ej skada, enär domstolen under alla förhållanden skall ådöma vanligt straff, hvilket tillämpas, derest Fångvårdsstyrelsen ej har tillgång till någon alternativt omnämnd förbättringsanstalt.

Såsom konsekvens af uppfattningen om en ringare grad af straffskyldighet hos förbrytare, yngre än aderton år, följer att det i sig sjelf nog besynnerliga stadgande, att till och med en femtonåring kan dömas förlustig medborgerligt förtroende, måste ändras. En sådan ändring har jag derföre föreslagit och i stället för denna påföljd insatt påföljden af oskicklighet att aflägga vittnesmål, hvilket är nödigt med afseende å bestämmelserna i 17 Kap. 7 § Rättegångsbalken om den laga vittnesåldern.

En följd af de föreslagna ändringarne i 3 § är, att 6 § måste undergå en redaktionsförändring, dervid äfven skälig nedsättning i straffet föreslagits; och som någon »*allmän*» uppfostringsanstalt för de i 1 § afsedda barn ej finnes i vårt land, har detta ord bort utbytas mot »*allmän eller under allmän uppsigt stående*».

Mitt förslag till förändrad lydelse af 1, 2, 3 och 6 §§ af 5 Kap. Strafflagen är af följande innehåll:

1 §.

Gerning — — — eller i allmän eller under allmän uppsigt stående uppfostringsanstalt insättas, om tillgång dertill finnes.

2 §.

Begår den brott, som fyllt femton men ej aderton år; varde dödsstraff eller straffarbete på lifstid till sådant arbete från och med två till och med sex år nedsatt; och må jemväl annat straff, efter omständigheterna, nedsättas under hvad i allmänhet å gerningen följa bort. Dömes han till straff, som ej ringare är, än fängelse; ege domstolen förordna att han, i stället att undergå straffet, skall insättas i allmän eller under allmän uppsigt stående förbättringsanstalt, om sådan finnes, och der hållas, så länge anstaltens styrelse anser nödigt, dock ej längre, än till dess han fyllt tjuogoett år. Rymmer han från anstalten och finner styrelsen ej lämpligt att honom

deri åter upptaga, eller uppför han sig eljest så, att han i anstalten ej vårdas kan; då skall han undergå det straff, hvartill han dömd blifvit, utan afdrag för den tid han i anstalten vistats.

Hvad nu stadgadt är skall äfven gälla om den, som vid brottslig gernings begående fyllt fjorton men ej femton år, der han pröfvas hafva egt nog urskiljning att gerningens brottslighet inse.

3 §.

Dömes brottsling af den ålder i 2 § sägs till straff för brott, som i allmänhet medför förlust af medborgerligt förtroende, då skall han ej till sådan påföljd dömas; vare dock, om han fyllt femton år, förklarad oskicklig att, intilldess han utstått straffet eller från förbättringsanstalt frigifvits, vittnesmål aflägga. Ej heller skall brott, som någon i den ålder begått, honom tillräknas till förhöjning af straff för återfall i brottet, der sådan förhöjning särskildt i lagen utsatt finnes, efter ty i 4 Kap. 11 § sägs.

6 §.

Pröfvas — — — då gälle om nedsättning i straff hvad i 2 § sägs.

Huru förträfflig en strafflag än må vara, uppfyller den dock endast ofullständigt sitt ändamål, om ej de förordnanden, som bestämma sättet för det ådömda straffets verkställande, harmoniera med principerna för det i lagen antagna straffsystem. Och då nu detta system, sådant det finnes i vår lag antaget alltifrån den tid då dess införande hos oss först ifrågasattes, hvilat på det antagande att straffarbetshuset, deri nästan alla gröfre förbrytare böra upptagas, är att anse ej endast såsom en straff- eller pinoanstalt, utan derjemte äfven såsom en anstalt att upptukta brottslingen till sådan förbättring, att samhället, då han åter inträder i detsamma, eger grundade förhoppningar att han ej ånyo skall bryta mot dess lagar; så följer häraf att anordningarne i afseende å straffarbetets aftjenande böra vara sådana att de åtminstone ej motverka ett dylikt antagande, hvilket dock tyvärr nu är förhållandet.

Det är hufvudsakligen i tre hänseenden en reform erfordras. Först deruti, att den, som gjort sig skyldig till mera än två års straffarbete, genast inkastas i hopen af andra missdådare, innan hans sinne blifvit späkt till besinning och ånger genom någon tids ensamhet. Dernäst i den ovar-

samhet, som tillåter den, hvars kroppskrafter blifvit nedsatta och hvars sinnesspänstighet blifvit förslappad genom en längre vistelse i cell, att direkte från densamma inträda i världshvimlet, bland dess för honom främmande vordna bestyr. Och slutligen i det plötsliga lösgifvandet ur ett flerårigt gemensamhetsfängelses tvång af den gröfste missdådare, innan han varit i tillfälle att vinna och öfva den sjelfbeherskning, hvarförutan äfven de bästa föresatser oftast duka under i kampen mot frihetens frestelser.

Huruvida de förslag till afhjelpande af dessa brister i vår fängelselagstiftning, hvilka jag efter samråd med sakkunnige män utarbetat, lyckats träffa rätta måttet, tillhör ej mig att bedöma; men att de gå i den rätta riktningen vågar jag desshellre antaga, som man i många andra länder redan länge med synnerligen stor framgång tillämpat sjelfva principerna. Och ehuru sådana inrättningar, som de ifrågasatta »tvångsarbets-anstalterna» ännu ej hos oss finnas, har jag mig särskildt bekant att förberedelser till anläggande af åtminstone en sådan redan äro enskildt påtänkta samt att man endast väntar på lagstiftningens medgifvande för att sätta dem i verket.

Hvad jag föreslagit med afseende å användande af cellstraff å yngre eller sinnesslöa förbrytare torde ej behöfva särskildt motiveras, liksom jag antager att grunderna för de särskilda detaljbestämmelserna äro så uppenbara att de ej behöfva särskildt påpekas.

I öfrigt föreställer jag mig att någon vidlyftigare utläggning af alla de skäl, som göra den ifrågasatta reformen i riktning af det s. k. progressiva fängelsesystemet i allmänhet så högst angelägen, dess mindre påkallas, som under senare tider ämnet varit föremål för synnerligen förtjenstfull utredning såväl i tidningar och broschyrer, som i Justitie-ombudsmannens berättelser till 1867 och innevarande års riksdag, till hvilka senare jag tar mig friheten hänvisa.

De lagförslag, jag i detta ämne har den äran framlägga till Riksdagens pröfning, äro af denna lydelse:

- 1:o) Med ändring af hvad Kongl. Förordningen den 21 December 1857, angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum, innehåller, stridande mot nedanstående, förordnas som följer:

1 §.

Straffarbete, som på viss tid ådömdt är, skall, der så ske kan, i enrum eller så kallad cell verkställas, om strafftiden ej öfverstiger ett år: under hela tiden; om strafftiden öfverstiger ett, men ej två år: under hela tiden, med undantag af de två sista månaderna; om strafftiden öfverstiger två, men ej tre år: under de fyra

första månaderna, samt om det öfverstiger tre år: under de första sex månaderna; och skall, der strafftiden öfverstiger två år, straffarbetet oafkortadt verkställas, utan afseende derå att den dömde under första tiden i enrum hålles.

Begär fånge, som skall undergå straffarbete på längre tid än ett år, att få i enrum aftjena större del af straffet, än ofvan bestämd är; pröfve Konungen, huruvida sådant beviljas må.

2 §.

Har den, som till straffarbete dömd är, då domen till verkställighet förekommer, ej fyllt aderton år, eller begick han den gerning, derfor han dömd är, i saknad af förståndets fulla bruk, såsom i 5 kap. 6 § Strafflagen nämnes, eller är fara eljest förhand, att vistande i enrum kan blifva menlig för hans helsa eller sinnes-tillstånd; då ege Fångvårdsstyrelsen förordna om lämplig inskränkning af den tid, hvarunder den dömde eljest efter 1 § bort i enrum hållas, eller att han genast skall i gemensamhetsfängelse insättas.

- 2:o) Härmed förordnas att den, som är dömd till straffarbete på tre år eller längre tid, må, om han i fängelset väl sig uppfört, aftjena sista sjettedelen af straffet, högst ett år, i allmän eller under allmän uppsigt stående tvångsarbetsanstalt; och varde der med honom förfaret, såsom Konungen förordnar. Rymmer han från anstalten, eller uppför han sig eljest så, att dess styrelse ej kan honom behålla; då skall han åter insättas i fängelset och der fullgöra straffarbetet, utan afdrag för den tid han i tvångsarbetsanstalten vistats.
- 3:o) Härmed förordnas, att 2 kap. 7 § Strafflagen skall hafva följande förändrade lydelse: Den som — — dömd är, skall, der ej för vissa fall annorlunda förordnas, insättas etc.

Innan jag slutar tillåter jag mig fästa synnerlig uppmärksamhet derå, att alla de reformer jag föreslagit beröra frågor, hvilkas snara lösning är oundgänglig. Hvad särskildt angår ändringarne i fängeslagen äro de till den grad angelägna, att redan påbörjade eller förberedda ny- och ombyggnader af våra fängelser äro af dem beroende; och om man, hvad beträffar ifrågasatta förbättringsanstalter för yngre samt tvångsarbetsanstalter för

äldre brottslingar, skall kunna hoppas nitisk medverkan af enskilda, så är ingen tidpunkt lämpligare för sakens bringande i gång, än just den nuvarande, då intresset för det viktiga ämnet är liffigare än någonsin.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

R. Carlén.

N:o 17.

Af Herr G. Kolmodin m. fl.: Om åtskiljande af landshöfdinge- och militärbefälhafvare-befattningarne på Gotland, samt om anvisande af särskildt löneanslag för den sednare tjensten.

Frågan om landshöfdinge- och militärbefälhafvare-befattningarnes på Gotland skiljande från hvarandra är redan en gammal fråga. Den har nemligen under de sistförflutna tretio åren flera gånger blifvit dragen under Riksdagens pröfning. Då jag nu går att väcka en motion i samma syfte, har jag således ej den ringaste utsigt att vinna Kamrarnes uppmärksamhet genom nyheten vare sig i sak eller motiv. Alltsammans är redan af gammalt känt. Deremot hyser jag förhoppning, att Riksdagen skall betrakta min motion såsom en gammal fordran, hvars giltighet varit erkänd, men hvars gäldande af förekommande omständigheter blifvit allt för länge fördröjdt.

Att sjelfva fordringsanspråket ansetts såsom berättigadt, torde bäst bevisas af frågans behandling sednast vid 1870 års riksdag. Sedan det bland Andra Kammarens Utskott, som fick sig förelagdt att i första hand pröfva detta ärende, i ganska bestämda uttryck framhållit det olämpliga i föreningen af de båda tjensterna, slöt Utskottet, märkvärdigt nog, med att förorda, det den då väckta motionen ej skulle till någon Riksdagens åtgärd föranleda. De skäl, på hvilka Utskottet stödde denna sin hemställan, voro: att intet synnerligt missnöje med den bestående anordningen skulle hafva